

TISZTESSÉG NÉLKÜL NINCS MŰVÉSZET

Beszélgetés Markó Ivánnal

Markó Iván nevét szinte néhány hónap alatt ismerte meg a hazai közvélemény.

Párizsból, a Bejárt-féle világhírű balettszínházból visszatérve, a szó szoros értelmében a nulláról indulva alapította meg ma már világszerte ismert, és elismert társulatát, a Győri Balettet. Interjúk, riportok egész sora készült már vele, alig akad már olyan kérdés, témakör, melyről nem nyilatkozott. Legutóbbi bemutatójuk, a „Szarvassá változott fiúk” a Szegedi Szabadtéri Játékok legsikeresebb darabja volt.

— Honnan származik a táncdrama ötlete?

— Novák Ferenc koreográfus barátom vetette fel meg két évvel ezelőtt, hogy működünk együtt. Hozzunk létre egy olyan közös táncdramát, mely a magyarság sorskérdéseivel foglalkozna, és a balett, valamint a néptánc egyenrangú szerepet kapna benne. Nagyon hálás voltam a javaslatért, régóta foglalkoztatnak már saját, szűkebb közösségemnek, hazámnak, a magyarságnak a problémái. Legbensőbb, személyes ügyemnek érzem mindig is ezt a témát.

— A Szarvassá változott fiúk első része, a „Szülőház” Novák Ferenc néptánc-koreográfiája. A második részt Nagyváros címmel adják Önök elő. Félélmertes világba kalauzolja nézőit az alig egyórás balettdráma. Modern, elgépiesedett, lélekölő pannelvilág...

— A XX. század második felében valóban nagyon nehéz megőrizni erkölcsi tartásunkat, tisztességünket, éppen a manipuláció miatt. En még párizsi éveim során megtanultam korunk művészeinek legfontosabb arany-szabályát: a türelem, embertársaink megértése, szeretete most mindennél fontosabb követelmény. Nem prostituálódhatunk környezetünkhez. Világjelenség az erkölcsi válság. A terrorizmustól, az alkoholizmuson át az ifjúkori bűnözésig minden arra vall, hogy az emberek egyre önzőbbé és türelmetlenebbé válnak. Csak a művészet adhatja vissza hitünket és reményünket, hogy a szép szavak az igazságról, a szeretetről, a közösségről ismét visszanyerjék értelmüket, jelentésüket. Meggyőződésem, hogy a balett, a pantomim, sokkal alkalmasabb manapság az erkölcsi normákat hordozó művészi mondanivaló kifejezésére, mint a szavak. A szavakat már túlságosan is elkoptattuk...

— Manapság divatos egyes „művészi poszt-avantgarde” berkekben azt hangoztatni, hogy a korunk művésze nem lehet aszkéta. Olyannak kell lennie, mint a kor, Bohémnak, zaklatottnak, és türelmetlennak. Az igazi művész — szerintük — minimum alkoholistá, de a teljes szerüalis szabadosság, és a narkomania is fontos ismérvei „művészetüknek”. Mi erről a véleménye?

— Sem művészet, sem tisztességes társadalom nem létezhet erkölcsi tartás, szeretet, és közösségi normák nélkül. Csak tiszta lélekkel lehetséges igazi műalkotást létrehozni.

— Szabados György írta a „Szarvassá változott fiúk” zenéjét. Szabados jazzzenész, de hasonló művészi ars poeticát vall, mint Ön. Lát-e egymásra találásukban valami sorsszerűt?

— Áprilisban már színpadra állítottunk Szabados-sal egy közös produkciót. Címe: A mechanikus kert. Összel újra bemutatjuk Győrben, illetve Budapesten. Moszkvában is előadtuk már, nagy sikerrel. Örülök a Szabados Györggyel való egymásra találásunknak. Ő is bartóki, de hagyományörzően új utakon jár a zenében. En a táncművészetben kísérletezek ugyanezzel. Egy-másra találásunk törvényszerű.

— A táncdrama első részét Novák Ferenc néptáncokból állította össze. Nem kapott-e kedvet ahhoz, hogy a néptánc elemeit a balett színházban felhasználja?

— Természetesen eszembe jutott a lehetőség. A Csodálatos mandarin librettójában már fel is tűnik néhány néptáncmotívum. Izgalmas, és fontos feladat lesz a néptánc, és a balett „összeházasítása”. Annyira fontos, hogy nem szabad elkapkodni. Több éves fejtörés és kemény alkotómunka vár még ránk.

— Az utóbbi időben a néptáncot nem csupán a balettel, de a rock-diszkó zenével és táncokkal is próbálják egyes koreográfusok összeházasítani. Gondolok itt az István, a király című rock-operára, melyben széki, mezőségi táncokat járnak a táncosok. Szörényi Levente folk-rock zenéjére, vagy a nemrégiben bemutatott „János, a vitéz” című pop-daljátékra, melyben Gregor József operaénekes népiesített folk-pop zenére rock and rollt jár, míg a táncosok csárdást táncolnak...

— Nem kenyerem, nem is szokásom az ítékezés mások munkája felett. Nem akarom bántani a kollégákat, koreográfus barátaimat. Nekem ezek a kísérletek egyáltalában nem tetszenek. Úgy érzem, nem eléggé megalapozottak és kidolgozottak. A józslés határait súrolják. Erről azonban bővebben nem nyilatkozhatok. Az én területem a balett, s elvem, hogy mindenki maradjon a „kaptafájánál”...

— Hisz-e abban, hogy egyszer győznek a „Szarvassá változott fiúk”?

— Nekünk, magyaroknak nagyon sok meg nem értett zsenink, szerencsétlen sorsú „szarvasunk” volt már eddig is. Gondoljunk csak a legutóbbi időkből József Attilára, vagy Soós Imrére. Amikor elkészült a darab, a főpróba után az első utam József Attila szobrához vezetett... Én biztos vagyok abban, hogy eddig is minden „szarvasunk” győzött. Életművével, alkotásaiban, de még halálában is.

— Végezetül: mikor, és hol láthatjuk ősszel a Győri Balett legújabb darabját?

— Novembertől a Szarvassá változott fiúkat több előadásban Győrött bemutatjuk, továbbá Budapesten, valamint az NSZK-ban is. Ezen kívül ismét előadjuk Győrben a már korábban említett „Mechanikus kert”, valamint a már tavaszról ismert repertoárunk legsikeresebb darabjait is felújítjuk!

D. L.